

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องรูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลคำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของยาเสพติด ในพื้นที่เทศบาลตำบลคำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ (2) สร้างรูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในพื้นที่เทศบาลตำบลคำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ และ (3) ทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในพื้นที่เทศบาลตำบลคำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัย ดังนี้ (1) การมีรูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชน โดยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้วยการเปิดโอกาส ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานทุกขั้นตอน ตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมสร้างรูปแบบ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผล อย่างแท้จริง จะนำไปสู่การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดได้อย่างตรงจุด และเกิดผลสำเร็จ และ (2) หลังจากการทดลองใช้รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นแล้ว จะส่งผลให้การดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดดีขึ้น มีรายละเอียดการดำเนินการวิจัย ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของยาเสพติด ในพื้นที่เทศบาลตำบลคำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์

1. ประชากร และกลุ่มเป้าหมาย ในระยะที่ 1

1.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนทุกคน ในพื้นที่เทศบาลตำบลคำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 15 ชุมชน มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 2,406 ครัวเรือน ประชากร มีจำนวนทั้งสิ้น 10,477 คน แยกเป็นชาย 5,265 คน หญิง 5,212 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 68.76 คน / ตารางกิโลเมตร

1.2 ประชากรกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มแกนนำชุมชนๆ ละ 50 คน จำนวน 15 ชุมชน รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 750 คน ซึ่งคัดเลือกจากตัวแทนของประชาชนทุกภาคส่วน ทุกกลุ่ม/องค์กร ในชุมชน ตามสัดส่วน ดังนี้

1.2.1 กลุ่มผู้นำเป็นทางการ จำนวน 15 คน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน รวมทั้ง ผู้นำที่เป็นทางการอื่น ๆ ที่ทางราชการได้ประกาศจัดตั้ง วิธีการได้มา โดยใช้วิธีการเลือกกันเองโดยเปิดเผย ให้ที่ประชุมออกเสียงเลือกตัวแทน โดยให้ประกาศรายชื่อผู้ได้รับการเสนอชื่อ หากผู้เข้าประชุมเห็นว่าผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อนั้นเหมาะสมจะเป็น แกนนำก็ให้ยกมือขึ้นพื้นศีรษะ แล้วให้นับคะแนนจากผู้ที่ยกมือขึ้นพื้นศีรษะ แล้วให้นับคะแนนจากผู้ที่ยกมือในแต่ละครั้งที่ประกาศ และจดบันทึกคะแนนไว้ จนได้ครบจำนวน

1.2.2 กลุ่มผู้นำตามธรรมชาติ จำนวน 10 คน ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน พระภิกษุ ข้าราชการบำนาญ ผู้นำทางพิธีกรรมต่าง ๆ พ่อตัวอย่างหรือบุคคลตัวอย่าง ผู้มีผลงานโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียง วิธีการได้มา โดยใช้วิธีการเลือกกันเองโดยเปิดเผย ให้ที่ประชุมออกเสียงเลือกตัวแทน โดยให้ประกาศรายชื่อผู้ได้รับการเสนอชื่อ หากผู้เข้าประชุมเห็นว่าผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อนั้นเหมาะสมจะเป็นแกนนำก็ให้ยกมือขึ้นพื้นศีรษะ แล้วให้นับคะแนนจากผู้ที่ยกมือขึ้นพื้นศีรษะ แล้วให้นับคะแนนจากผู้ที่ยกมือในแต่ละครั้งที่ประกาศ และจดบันทึกคะแนนไว้ จนได้ครบจำนวน

1.2.3 กลุ่มอาชีพ/กลุ่มทางสังคม จำนวน 10 คน ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์ กองทุน หมู่บ้าน กลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้สูงอายุ และ กลุ่มทางการเกษตร วิธีการได้มา โดยใช้วิธีการเลือกกันเองโดยเปิดเผย ให้ที่ประชุมออกเสียงเลือกตัวแทน โดยให้ประกาศรายชื่อผู้ได้รับการเสนอชื่อ หากผู้เข้าประชุมเห็นว่าผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อนั้นเหมาะสมจะเป็นแกนนำก็ให้ยกมือขึ้นพื้นศีรษะ แล้วให้นับคะแนนจากผู้ที่ยกมือขึ้นพื้นศีรษะ แล้วให้นับคะแนนจากผู้ที่ยกมือในแต่ละครั้งที่ประกาศ และจดบันทึกคะแนนไว้ จนได้ครบจำนวน

1.2.4 กลุ่มอาสาสมัครต่างๆ ในชุมชน จำนวน 10 คน ได้แก่ กลุ่มผู้ประสานพลังแผ่นดินต่อต้านยาเสพติด กลุ่มประชาธิปไตย กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมทั้งกลุ่มอาสาสมัครอื่น ๆ ที่มีในชุมชน วิธีการได้มา โดยใช้วิธีการเลือกกันเองโดยเปิดเผย ให้ที่ประชุมออกเสียงเลือกตัวแทน โดยให้ประกาศรายชื่อผู้ได้รับการเสนอชื่อ หากผู้เข้าประชุมเห็นว่าผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อนั้นเหมาะสมจะเป็น แกนนำก็ให้ยกมือขึ้นพื้นศีรษะ แล้วให้นับคะแนนจากผู้ที่ยกมือขึ้นพื้นศีรษะ แล้วให้นับคะแนนจากผู้ที่ยกมือในแต่ละครั้งที่ประกาศ และจดบันทึกคะแนนไว้ จนได้ครบจำนวน

1.2.5 กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ จำนวน 5 คน ได้แก่ ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ชุมชนหรือในพื้นที่ตำบลตำบล อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ ครู เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลตำบล ชุมชนปฏิบัติภารกิจประจำตำบล วิธีการได้มา โดยใช้วิธีการเลือกกันเองโดยเปิดเผย ให้ที่ประชุมออกเสียงเลือกตัวแทน โดยให้ประกาศรายชื่อผู้ได้รับการเสนอชื่อ หากผู้เข้าประชุมเห็นว่าผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อนั้นเหมาะสมจะเป็นแกนนำก็ให้ยกมือขึ้นพื้นศีรษะ แล้วให้นับคะแนนจากผู้ที่ยกมือขึ้นพื้นศีรษะ แล้วให้นับคะแนนจากผู้ที่ยกมือในแต่ละครั้งที่ประกาศ และจดบันทึกคะแนนไว้ จนได้ครบจำนวน

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บข้อมูลในระบะนี้ ผู้วิจัย ใช้เครื่องมือ 3 ชนิด ได้แก่ แบบสำรวจ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มแกนนำชุมชน 15 ชุมชน ๆ ละ 50 คน รวมทั้งสิ้น 750 คน และเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชาชนทั่วไปอีก จำนวน 8 ชุมชน ๆ ละ 30 คน รวมทั้งสิ้น 240 คน ในวันที่ออกไปประชุมกลุ่มแกนนำชุมชนทั้ง 15 ชุมชน จะนำเอาเทคนิคการประชุมแบบ A-I-C มาใช้กับผู้เข้าร่วมประชุม มีการแบ่งกลุ่มย่อยไประดมความคิด ระดมสมอง เพื่อคิดค้นหาปัญหา สร้างรูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยเครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ กระดาษ ปากกาลูกกลิ้ง ปากกาคemie เครื่องบันทึกภาพ เครื่องบันทึกเสียง เครื่องคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data)

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้คือ สรุปปัญหาทั่วไปของชุมชน และสภาพปัจจุบันที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของยาเสพติดของชุมชน ที่ได้จากการระดมสมองของกลุ่มย่อย และได้นำเข้าเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ ซึ่งผู้วิจัย และทีมวิจัย จะนำมาจัดหมวดหมู่ แล้วทำการวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และความถี่ โดยนำเสนอในรูปของตารางประกอบ คำบรรยาย

ระยะที่ 2 เป็นการสร้างรูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในพื้นที่เทศบาล ตำบลคำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

1.1 ประชากร คือ กลุ่มเดียวกันกับการวิจัยในระยะที่ 1 ดังแสดงในตารางที่ 9

1.2 ประชากรกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มแกนนำชุมชน ๆ ละ 50 คน จำนวน 15 ชุมชน รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 750 คน ซึ่งคัดเลือกจากตัวแทนของประชาชนทุกภาคส่วน ทุกกลุ่ม/องค์การ ในชุมชนดังแสดงในข้อ 1.2

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บข้อมูลในระบะนี้ โดยการประชุมกลุ่มแกนนำชุมชน 15 ชุมชน ๆ ละ 50 คน โดยใช้เทคนิค A-I-C เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ กระดาษ ปากกาลูกกลิ้ง ปากกาคemie เครื่องบันทึกภาพ เครื่องบันทึกเสียง เครื่องคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก

3. การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data)

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้คือ สรุปรูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของชุมชน จำนวน 15 ชุมชน ที่ได้จากการระดมสมองของกลุ่มย่อย และได้นำเข้าเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ ซึ่งผู้วิจัย และทีมวิจัยจะนำมาจัดหมวดหมู่ แล้วทำการวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพ

ระยะที่ 3 เป็นการทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เทศบาลตำบลคำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มทดลอง ได้แก่

ชุมชนในพื้นที่เทศบาลตำบลคำบง จำนวน 8 ชุมชน ประกอบด้วย ชุมชน โศกศรี หมู่ที่ 2, 3 ชุมชนปลาขาว หมู่ที่ 6 ชุมชนคำม่วง หมู่ที่ 5, 14 ชุมชนน้ำคำ หมู่ที่ 10 ชุมชนโนนสวนแก้ว หมู่ที่ 9 และ ชุมชนร่องคำหมี หมู่ที่ 12

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในพื้นที่เทศบาลตำบลคำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์

2.2 ตัวแปรตาม คือ ความสำเร็จในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในพื้นที่เทศบาลตำบลคำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์

3. การรวบรวมข้อมูล

ใช้รูปแบบที่สร้างขึ้นในระยะที่ 2 นำไปทำการทดลองกับกลุ่มทดลอง ประมาณ 6 เดือน และเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ก่อนการทดลอง (Pre – test) ตั้งแต่ เดือนมีนาคม – เดือนสิงหาคม 2552 เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนทั่วไป ในพื้นที่ทดลอง 8 ชุมชนๆ ละ 30 คน รวมทั้งสิ้น 240 คน

ระยะที่ 2 หลังการทดลอง (Post – test) ตั้งแต่ เดือนกันยายน 2552 – กุมภาพันธ์ 2553 เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนทั่วไป ในพื้นที่ทดลอง 8 ชุมชนๆ ละ 30 คน รวมทั้งสิ้น 240 คน และเปรียบเทียบข้อมูลก่อนและหลังด้วย Multivariate Tests

สรุปผลการวิจัย

จุดเริ่มต้นของการวิจัยเกิดจากการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ ระหว่างผู้วิจัยในฐานะ ปลัดอำเภอ ผู้ประสานงานประจำตำบลคำบง ได้สนทนากับนายวิจิตร ภูผาสีห์ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2 ตำบลคำบง ถึงแนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติด ผู้วิจัยจึงให้ข้อคิดแนวทางการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ควรให้ประชาชนเข้ามาร่วมด้วย ทุกขั้นตอน จึงจะสำเร็จ ความคิดนี้ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2 เห็นด้วย จึงเริ่มจุดประกายความคิดเรื่องการมีส่วนร่วมไปยังผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 3, 4, 7 และ 10 จากนั้นได้ขยายผลไปทุกชุมชน จึงนัดหมายประชุมอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อขอทราบแนวความคิดและการสนับสนุนการวิจัย จนทำให้ผู้วิจัยได้วางแผนการวิจัย โดยได้เตรียมการ

มาตั้งแต่เดือนมกราคม 2552 ด้วยการชี้แจงโครงการวิจัยต่อที่ประชุมประจำเดือนกุมภาพันธ์ ผู้ใหญ่บ้าน และการออกไปประชาสัมพันธ์ให้ผู้นำทางการ ผู้นำตามธรรมชาติ และประชาชนทั่วไป ได้ทราบถึงโครงการวิจัย และได้สร้างเครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถามความพึงพอใจของประชาชน ในระยะ 6 เดือนแรกก่อนดำเนินการวิจัย ในพื้นที่ชุมชน 8 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนโคกศรี หมู่ที่ 2, 3 ชุมชนปลาขาว หมู่ที่ 6 ชุมชนคำม่วง หมู่ที่ 5, 14 ชุมชนน้ำคำ หมู่ที่ 10 ชุมชนโนนสวนแก้ว หมู่ที่ 9 และชุมชนร่องคำหมู่ หมู่ที่ 12 ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล 7 ตัวแปร ประกอบด้วย 1) ผู้ค้า ยาเสพติด 2) ผู้เสพยาเสพติดที่ได้รับ การบำบัด 3) จำนวนครั้งการลักขโมย 4) จำนวนการก่ออาชญากรรม 5) จำนวนการทะเลาะวิวาท 6) จำนวนคนในแก๊งค์มอเตอร์ไซค์ซิ่ง และ 7) ความพึงพอใจของประชาชนต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จากนั้น ผู้วิจัย ได้จัดทำโครงการวิจัย เสนอต่อ นายอำเภอห้วยผึ้ง เพื่ออนุมัติ โครงการ และทำหนังสือแจ้งประสานไปยังเทศบาลตำบลคำบง เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ เป็นเงินทั้งสิ้น 75,000 บาท (เจ็ดหมื่นห้าพันบาทถ้วน) ทำหนังสือประสานไปยังส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด เช่น ฝ่ายปกครอง ตำรวจ โรงพยาบาลห้วยผึ้ง สาธารณสุขอำเภอห้วยผึ้ง สำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงาน ป.ป.ส. เพื่อขอรับการสนับสนุนวิทยากร ได้จัดทีมวิจัย จัดเตรียมวัสดุ-อุปกรณ์ ที่จำเป็นต้องใช้ในงานวิจัย ภาคสนาม เช่น กระดาษ ปากกา เครื่องบันทึกภาพ เครื่องบันทึกเสียง เครื่องคอมพิวเตอร์ เมื่อทุกอย่างพร้อม จึงได้จัดทำแผนปฏิบัติการประชุมกลุ่มแกนนำชุมชนๆ ละ 50 คน จำนวน 15 ชุมชนรวมทั้งสิ้น 750 คน โดยวางแผนออกไปประชุม 3 รอบๆ ละ 9 ครั้ง เป็นการประชุมเพื่อระดมความคิด ระดมสมอง ตามวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผล การประชุมใช้เทคนิคการประชุมแบบ A-I-C แบ่งการประชุมออกเป็น 2 ภาค คือ ภาคเช้า ตั้งแต่เวลา 08.30 - 12.00 น. เป็นการบรรยายของวิทยากรจากส่วนราชการต่างๆ เพื่อให้ความรู้ถึงโทษพิษภัยของยาเสพติด และกระตุ้นจิตสำนึกให้เกิดความตระหนัก ให้ทุกคนลุกขึ้นมาต่อสู้กับปัญหาด้วยตนเองโดยไม่หวังพึ่งส่วนราชการ แต่เพียงฝ่ายเดียว ภาคบ่าย ตั้งแต่เวลา 13.00 - 16.30 น. ทีมวิจัยได้แจ้งให้ผู้เข้าประชุมได้รับทราบถึงเทคนิค A-I-C หัวข้อที่จะนำไประดมความคิด ระดมสมอง 3 หัวข้อ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จนได้ข้อค้นพบดังกล่าว หลังจากนั้นจึงได้นำรูปแบบกลับไปทดลองใช้ในชุมชน จำนวน 8 ชุมชน เหตุผลที่เลือก 8 ชุมชนนี้ เนื่องจากเป็นไปตามมติของที่ประชุมแกนนำชุมชน ผู้นำและประชาชนในชุมชนมีความสมัครใจและมีความพร้อม ได้แก่ ชุมชนโคกศรี หมู่ที่ 2, 3 ชุมชนปลาขาว หมู่ที่ 6 ชุมชนคำม่วง หมู่ที่ 5, 14 ชุมชนน้ำคำ หมู่ที่ 10 ชุมชนโนนสวนแก้ว หมู่ที่ 9 และ ชุมชนร่องคำหมู่ หมู่ที่ 12 หลังจากที่ได้มีการนำเอารูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดไปทดลองใช้แล้ว ผู้วิจัยจึงได้ทำการแจกจ่ายแบบสอบถามความพึงพอใจของประชาชน

ทั่วไป อีกครั้งหนึ่ง เพื่อนำมา เปรียบเทียบความแตกต่างกับช่วงระยะเวลาของ 6 เดือนแรกก่อน การทดลองใช้ ว่าแตกต่างกันหรือไม่

ผลการทดลองใช้ และประเมินผลรูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในพื้นที่ เทศบาลตำบลคำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า มีผู้ค้ายาเสพติด ผู้เสพยาเสพติดที่ได้รับการบำบัด จำนวนครั้งการลักขโมย จำนวนการก่ออาชญากรรม จำนวนการทะเลาะวิวาท จำนวน คนในแก๊งค์มอเตอร์ไซค์ซึ่งมีผลลดลง ในส่วนความพึงพอใจของประชาชน มีเพิ่มขึ้น

ข้อค้นพบ

จากการที่ผู้วิจัยและทีมงานได้ออกไปประชุมกลุ่มแกนนำชุมชน จำนวน 15 ชุมชน จำนวน 3 รอบๆ ละ 9 วัน ตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2552 ถึงวันที่ 27 สิงหาคม 2552 มีข้อค้นพบ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของยาเสพติด ในพื้นที่เทศบาลตำบลคำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ ในระยะที่ 1 มีดังนี้

1.1 ปัญหาทั่วไปของชุมชน ทั้ง 15 ชุมชน พบว่ามี 5 ปัญหา ได้แก่ 1) ปัญหา การมั่วสุมของเด็กและเยาวชน 2) ปัญหาตู้เกมส์/อินเทอร์เน็ต 3) ปัญหาการลักขโมย 4) ปัญหา แก๊งค์มอเตอร์ไซค์ซึ่ง และ 5) ปัญหาการทะเลาะวิวาท ปัญหาทั้งหมดนี้ มีทุกชุมชน บางชุมชน มีความรุนแรง บางชุมชน มีเบาบาง

1.2 ปัญหาเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของยาเสพติด พบว่า ทุกชุมชน ในพื้นที่ เทศบาลตำบลคำบง มียาเสพติดเข้ามาแพร่ระบาด 3 ชนิด คือ ยาบ้า กัญชา สารระเหย (กาว) ทุกชุมชนมีผู้ค้า ผู้เสพ และ เป็นผู้เสพและค้า ส่วนผู้ผลิตไม่มีในพื้นที่

2. การสร้างรูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในพื้นที่เทศบาลตำบล คำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีดังนี้

2.1 จัดตั้งคณะกรรมการคุ้ม โดยแต่ละคุ้มมีจำนวน 10-15 ครัวเรือน เพื่อให้ สามารถสอดส่องดูแลคนในคุ้มได้อย่างทั่วถึง

2.2 จัดตั้งเวรยาม เพื่อการเฝ้าระวัง เป็นจุดตรวจ จุดสกัด ไม่ให้ยาเสพติดเข้ามา ในชุมชน จัดให้มีชุดลาดตระเวนหาข่าว หากพบว่ามีสิ่งผิดปกติเข้ามาในชุมชนให้รีบแจ้ง

คณะกรรมการชุมชน และเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือ ฝ่ายปกครอง

2.3 ตั้งกฎสังคม ให้คณะกรรมการชุมชนและชาวบ้านร่วมกันสร้างกฎสังคม ซึ่ง ถือเป็นรัฐธรรมนูญของชุมชน จะเป็นก็ข้อแล้วแต่ความจำเป็น หากมีใครทำผิดกฎก็ให้คณะกรรมการ

ฝ่ายที่รับผิดชอบทำการปรับโดยเด็ดขาด โดยไม่เลือกปฏิบัติ เริ่มจากเขาไปหาหนัก หากยังไม่เจ็ด หลาบก็ให้นำตัวส่งเจ้าหน้าที่ดำเนินการโดยเด็ดขาดต่อไป

2.4 อบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเป็นประจำ ให้เจ้าหน้าที่จากส่วนราชการต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด เช่น สำนักงาน ป.ป.ส. ฝ่ายปกครอง ตำรวจ สาธารณสุข โรงพยาบาล สถานีอนามัย และเทศบาล ออกไปให้ความรู้ความเข้าใจถึงโทษ และ พิษภัยของยาเสพติดแก่ประชาชน

2.5 จัดกีฬาต้านยาเสพติด เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนออกกำลังกาย โดยเฉพาะ เยาวชน เพื่อไม่ให้ไปหมกมุ่นกับยาเสพติด ประชาชนมีสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรง

2.6 ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพแก่ประชาชน ให้ประชาชนมีงานทำ และมีรายได้ เพียงพอแก่การดำรงชีพ เช่น การฝึกอบรมอาชีพ และ การน้อมนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงให้ประชาชนไปปฏิบัติ

2.7 การส่งเสริมโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง รณรงค์ให้ประชาชน ลด ละ เลิกอบายมุข

ผลจากการทดลองใช้รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในพื้นที่ 8 ชุมชน มีดังนี้

1. ผู้ค้ายาเสพติดลดลง
2. ผู้เสพยาเสพติดที่ได้รับการบำบัดลดลง
3. จำนวนครั้งการลักขโมยลดลง
4. จำนวนการก่ออาชญากรรมลดลง
5. จำนวนการทะเลาะวิวาทลดลง
6. จำนวนคนในแก๊งค์มอเตอร์ไซค์ซึ่งลดลง
7. ความพึงพอใจของประชาชนต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เพิ่มขึ้น

อภิปรายผล

การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ที่เป็นแนวความคิดของประชาชนในชุมชน ที่ผู้วิจัยและทีมงานได้ออกไปประชุมกลุ่มแกนนำชุมชนทั้ง 15 ชุมชน ในพื้นที่เทศบาลตำบลคาง อำเภอยะผิง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีจุดเริ่มต้นคือ จะต้องเริ่มจากการก่อเกิดกระบวนการมีส่วนร่วม ของชุมชนเพื่อป้องกันยาเสพติด โดยมีการกระตุ้นให้ประชาชนในชุมชนรับรู้ และตระหนักใน ปัญหายาเสพติดก่อน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไกรสุข สิ้นสุก (2545 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษา

วิจัยเรื่อง กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันยาเสพติด โดยวิธีการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม ตำบลบางพรหม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งกล่าวว่า การก่อเกิดกระบวนการมีส่วนร่วมเกิดจากการกระตุ้นให้ชุมชนรับรู้และตระหนักในปัญหา ยาเสพติด โดยผู้วิจัยมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก และผู้วิจัยยังพบอีกว่าเมื่อประชาชนเกิดความตระหนักในปัญหาแล้ว จะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การค้นหาปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผน การพิจารณาตัดสินใจแก้ไขปัญหา การร่วมปฏิบัติ และการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อตัวประชาชนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ (ทวิศักดิ์ นพเสถียร. 2541 : 27) ได้กล่าวไว้ว่า หลักการมีส่วนร่วมนั้นมีหลักการสำคัญ 5 ประการ ประกอบด้วย การทำงานที่อาศัยประสบการณ์เดิมของสมาชิก เป็นการดำเนินงานที่ทำให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้และความคิดที่ท้าทายแปลกใหม่อย่างต่อเนื่อง เป็นการเรียนรู้ที่มีปฏิสัมพันธ์กันเองระหว่างสมาชิก และระหว่างสมาชิกกับวิทยากร เป็นการขยายความคิดที่มีอยู่ให้ขยายกว้างออกไป รวมถึงมีการสื่อสารด้วยวิธีการพูด การเขียน เพื่อแลกเปลี่ยน วิเคราะห์และสังเคราะห์ความคิด และ ภิรมย์ จงคำอาจ (2545 : 3) กล่าวว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานั้นสามารถแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ การมีส่วนร่วมพิจารณาค้นหาปัญหา การมีส่วนร่วมค้นหาสาเหตุของปัญหา การมีส่วนร่วมพิจารณาหาแนวทางและวิธีการในการแก้ไขปัญหา การมีส่วนร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหา และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินการ และการจะแก้ไขปัญหายาเสพติดให้ตรงจุดนั้นจะต้องให้ประชาชนในชุมชนช่วยกันคิดค้นหารูปแบบ หรือวิธีการของตนเองไม่ใช่เกิดจากการสั่งการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภรดี ไชยสิน. (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น : กรณีศึกษาการพัฒนาารูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ข้อสรุปและการอภิปรายผล พบว่า ในเชิงกระบวนการพัฒนารูปแบบฯ เริ่มด้วยการสร้างความตระหนักแก่ประชาชนทั่วไป และคัดเลือกแกนนำชุมชนเข้ามาทำงานในรูปแบบของคณะกรรมการ จากนั้น ทำการสำรวจการใช้ยาเสพติดก่อนดำเนินโครงการทบทวน / สำรวจภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้านของตำบลน้ำเค็ม และตำบลบ้านไร่ อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดเพชรบูรณ์ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นองค์ความรู้ใหม่ จากนั้น มาดำเนินการแก้ไข ติดตามผลและตรวจสอบเป็นระยะ รวมทั้งประเมินผลเมื่อสิ้นสุดโครงการ กิจกรรมสำคัญที่สุดในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในมุมมองของชาวบ้านคือการเสริมสร้างอาชีพ และการลดกระแสบริโภคนิยม จากบทเรียนที่ได้จากประชาชนในชุมชน คือการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นไม่ใช่เป็นเพียงการดึงประชาชนเข้าร่วมโครงการที่ฝ่ายรัฐเป็นผู้กำหนดให้ แต่ควรเกิดจากจิตสำนึกของประชาชนจริง ๆ ฝ่ายรัฐจะต้องให้อำนาจและให้ประชาชนได้แสดงบทบาทของตนอย่างเต็มที่ สอดคล้องกับ ลือชัย ศรีเงินยาง

และ ผาสุก อเนกวานิช ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงจะต้องไม่หมายความว่า เพียงแต่การดึงประชาชนเข้ามาร่วมโครงการที่รัฐบาลเป็นผู้กำหนด “รูปแบบและเป้าหมายของงาน” และ “กำหนดให้มีการเข้าร่วมงาน” ดังที่ผ่านมา แต่จะต้องเป็นการมีส่วนร่วมอย่างมีสำนึกรับผิดชอบ และมีบทบาทอย่างเต็มที่ ตั้งแต่ คิดค้นปัญหา วางแผนปฏิบัติงาน ดูแล กำกับ ตลอดจนประเมินผล ติดตามงาน การมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงจะต้องหมายถึงการมอบอำนาจอธิปไตยขั้นพื้นฐาน คืนสู่ประชาชน การพยายามจัดตั้งและพัฒนาองค์กรประชาชนให้เข้มแข็ง บนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง เป็นสำคัญ

บทเรียนที่ได้จากการออกไปประชุมกลุ่มแกนนำชุมชน 15 ชุมชน ในพื้นที่เทศบาลตำบล คำบง อำเภอ ห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 3 รอบ ๆ ละ 9 ครั้ง สามารถนำมาอภิปรายผล เป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

1. การแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตในชุมชน ในเบื้องต้นจะต้องสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนในชุมชนก่อน เมื่อเกิดความตระหนักแล้วจึงค่อยนำไปสู่กระบวนการเข้ามามีส่วนร่วม
2. ประชาชนในพื้นที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมทุกภาคส่วน เพื่อเข้ามาระดมความคิด ระดมสมอง ค้นหาปัญหา วิเคราะห์ปัญหา คิดค้นหาวิธีการหรือรูปแบบที่เหมาะสม และจัดทำ แผนงาน / โครงการ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง มีส่วนร่วมในกระบวนการทำงาน ทุกขั้นตอนตั้งแต่ การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับประโยชน์ และ ร่วมติดตาม ประเมินผล
3. ภาครัฐมีบทบาทเป็นเพียงผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ประสานงานและอำนวยความสะดวก ไม่ใช่ผู้ออกคำสั่งให้ประชาชนปฏิบัติตามเหมือนอย่างที่เคยปฏิบัติมาแต่อดีต บทบาทของ การทำงานควรให้ประชาชนในพื้นที่เป็นผู้คิดด้วยสำนึกและรวมพลังกันในการต่อสู้ด้วยตนเอง จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจ และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ
4. นักวิจัย พึงระลึกอยู่เสมอว่าชาวบ้านเป็นผู้มีภูมิความรู้ มีศักดิ์ศรีและคุณค่าของ ความเป็นคน ดังนั้น จึงควรเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ให้รู้สึกว่า ตนเองมีคุณค่าต่อส่วนรวม
5. แนวความคิดเห็นของประชาชนที่ได้สะท้อนออกมาผ่านที่ประชุมกลุ่มแกนนำ ชุมชน ที่สำคัญ คือประสงค์จะให้ทางราชการสนับสนุนงบประมาณเพื่อนำไปใช้ในการจัด กิจกรรมต่างๆ ได้อย่างต่อเนื่อง และมีการส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชนอย่างจริงจัง

6. ผู้นำจะต้องปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับชุมชน เช่น การละ ถด เลิก อบายมุข การไม่ตามกระแสบริโภคนิยม และให้มีการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติอย่างจริงจัง

7. ทีมวิจัย และนักพัฒนาในพื้นที่ ได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชน ได้ประสบการณ์การทำงานร่วมกับชุมชน อันก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชน และฝ่ายชาวบ้าน ในชุมชนเองก็เกิดแนวคิดในการพัฒนาตนเองมากขึ้น

ข้อจำกัดในการทำวิจัย

กลุ่มแกนนำชุมชน ที่เข้าร่วมการประชุมมาไม่ครบ ตัวแทนบางกลุ่มยังไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร กลุ่มที่มาประชุมไม่กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ บางคนยังไม่กล้าเปิดเผยข้อมูลของผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เพราะอาจจะเกรงกลัวกลุ่มผู้ค้าหรือผู้มีอิทธิพล จึงทำให้ไม่สามารถหาข้อมูลของผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้ครบถ้วน และได้แนวทางหรือวิธีการของการแก้ไขปัญหาที่หลากหลาย คนส่วนใหญ่ที่เข้าประชุมยังคงยึดติดความเชื่อ และค่านิยมเดิมๆ เช่น แล้วแต่ผู้นำ ต้องการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ไปดำเนินการให้ ตัดขาดเรื่องงบประมาณ แนวความคิด ยังหาจุดร่วมไม่ได้ เนื่องจาก ยังคิดไปคนละทิศละทาง บางกลุ่มไม่มีความกระตือรือร้นในการแสดงความคิดเห็น และระยะเวลาของการประชุมมีน้อย เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายต่อรัฐบาล ส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และองค์กร

ภาคเอกชน

1.1 รัฐบาลควรกำหนดนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดที่ชัดเจน รวมทั้ง กำหนดมาตรการและแนวทางของการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง มีระบบการตรวจสอบ ติดตามประเมินผล การปฏิบัติอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

1.2 ส่วนราชการต่างๆ ในฐานะเป็นกลไกของรัฐบาลจะต้องมียุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดที่ชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรม มิใช่เป็นเพียงข้อสั่งการตามสายการบังคับบัญชา เพราะหากกลไกในระดับพื้นที่ไม่นำไปปฏิบัติหรือไม่มีประสิทธิภาพก็จะเกิดความล้มเหลว

1.3 กลไกการทำงานในระดับพื้นที่ตำบล หมู่บ้าน/ชุมชน ซึ่งเป็นจุดแตกหัก จะต้องให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างจริงจัง โดยใช้แผนชุมชนเป็นเครื่องมือในการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล และที่สำคัญจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วน ทุกกลุ่ม/องค์กร ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะในเชิงการบริหารจัดการ

2.1 รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณให้แก่หมู่บ้าน/ชุมชน โดยตรง เพื่อให้สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เช่น ค่าจัดตั้งชุดเวรยาม การฝึกอบรมอาชีพ ระยะสั้น ระยะยาว การส่งเสริมกีฬาและการออกกำลังกาย การฝึกอบรมให้ความรู้ถึงระเบียบกฎหมาย และโทษ พืชภัยของยาเสพติด เป็นต้น

2.2 ควรจัดหาเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถลงไปปฏิบัติงานในพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการหมู่บ้าน/ชุมชน เป็นผู้คอยประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น ฝ่ายปกครอง ป.ป.ส. ตำรวจ โรงพยาบาล สาธารณสุข และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.3 ควรจัดหาวัสดุ-อุปกรณ์ ที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานให้เพียงพอ เช่น ยานพาหนะ เครื่องมือสื่อสาร ตลอดจนเครื่องมืออื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการจัดเวรยาม เป็นต้น

2.4 จัดตั้งศูนย์ประสานงานขึ้นให้ครอบคลุมทุกระดับ ตั้งแต่ ระดับหมู่บ้าน/ชุมชน ระดับตำบล ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด เพื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยประสานข้อมูลยาเสพติด หน่วยปฏิบัติการเร็ว หน่วยลาดตระเวนหาข่าว เป็นต้น

2.5 หน่วยงานราชการระดับอำเภอ ตำบล ควรจัดทีมงาน ออกไปพบปะเยี่ยมเยือน หัวหน้าชุมชน และประชาชนในชุมชนเป็นประจำและต่อเนื่อง อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

2.6 ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วน ทุกกลุ่ม/องค์กร เข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอนของกระบวนการแก้ไขปัญหาเสพติด ตั้งแต่ การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผล อย่างแท้จริง

3. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

3.1 ควรมีการจัดทำฐานข้อมูลของผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด (ผู้ผลิต ผู้ค้า ผู้เสพ) ให้ครบทุกระดับตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน/ชุมชน ระดับตำบล ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน

3.2 ส่วนราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดควร ร่วมกันทำงานในลักษณะของทีมงาน ในการออกไปพบปะผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่ โดยมีแผนการออกไปปฏิบัติให้ชัดเจนอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

3.3 หน่วยงานด้านการปราบปราม ควรตั้งจุดตรวจ จุดสกัด จัดชุดสายตรวจลาดตระเวนหาข่าวทุกชุมชน และคอยประสานข้อมูลจากชุดเวรยามชุมชนอย่างใกล้ชิด

3.4 หน่วยงานด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ ควรมีการทำงานในเชิงรุกมากขึ้น จัดเจ้าหน้าที่ออกไปปฏิบัติการร่วมกับคณะกรรมการชุมชนเพื่อร่วมกันค้นหาผู้เสพ/ ผู้ติดยาเสพติด เพื่อนำไปสู่กระบวนการบำบัดรักษาฯ นอกจากนี้ จะต้องให้ความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติด การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ค่านิยม และความเชื่อที่ผิด ๆ ของประชาชน

3.5 ควรมีหน่วยงานออกไปพัฒนาอาชีพแก่ประชาชน เพื่อจะได้มีอาชีพและรายได้ที่เพียงพอแก่การดำรงชีพ เช่น การฝึกอาชีพระยะสั้น ระยะยาว การแปรรูปอาหาร และการแนะนำให้ชาวบ้านน้อมนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในวิถีชีวิตให้สามารถดำรงตนอยู่ได้อย่างไม่เดือดร้อน

3.6 ควรนำเอาโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง มาส่งเสริมให้ชาวบ้านนำไปประพฤติปฏิบัติอย่างจริงจัง เพื่อจะช่วยลดค่าใช้จ่ายในส่วนที่ไม่จำเป็นหรือของฟุ่มเฟือยลง เช่น การดื่มสุรา การเล่นเกมพนัน การลดค่านิยมความเป็นนักวัตถุนิยมหรือบริโภคนิยมลง เพื่อจะได้มีเงินออมมากขึ้น

4. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

4.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) กับชุมชนที่มียาเสพติดระบาดอย่างรุนแรง เช่น ในชุมชนแออัด หรือชุมชนหนาแน่น ที่มีประชากรอยู่กันอย่างหลากหลาย วัฒนธรรม หรือในพื้นที่ที่มีโรงงานอุตสาหกรรม ตลอดจนในพื้นที่ชายแดน เนื่องจาก เป็นแหล่งระบาดของยาเสพติดรุนแรง

4.2 ควรมีการศึกษาวิจัยกับกลุ่มเจ้าหน้าที่ที่มีบทบาทหน้าที่โดยตรง และมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด เช่น ข้าราชการฝ่ายปกครอง ข้าราชการตำรวจ เจ้าหน้าที่เทศบาล เป็นต้น เพื่อเป็นการสะท้อนให้ฝ่ายเจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับทราบข้อมูลทั้งสองด้าน ทั้งด้านความสำเร็จและด้านความล้มเหลว ตลอดจน ความเข้าใจถึงบทบาท อำนาจหน้าที่ของตนเอง